Krišna/Kršna - najpopulárnejší z *hinduistických bohov*, jedno z desiatich vtelení (pozri *avatár*) boha *Višnu*; pôvodne boh pastierskeho kmeňa Jádavov; jeho mytologickým rodiskom *Mathura*; spolu s vtelením boha Višnu do Krišny sa vteľuje Višnuova manželka bohyňa *Lakšmí* do Krišnovej manželky *Nárájany*; pozri *Ráma; indickí bohovia*, *symbolika farieb: farba modrá*, *bharatanátjan*

Eurotelevízia v súvislosti s heslom *včela*: včela bola vždy vnímaná pozitívne ako symbol *plodnosti, pracovitosti, regenerácie,* ale aj *leta* a *slnka*; v *hinduizme* je včela na čele boha Krišnu

Krišpín - pozri *Crispin a Crispinian*

krištáľ - 1.priesvitný bezfarebný kryštál *kremeňa*; od *staroveku* rezaný a brúsený ako polodrahokam napr. pri výrobe starovekých *pečatidiel, antických* nádobách; pozri *antická keramika*, *olejová lampička*
2.označenie veľmi kvalitného dekoračného a umeleckého *skla*, napr. *český krištáľ* (kremičitý krištáľ draselno-vápenatý), anglický krištáľ (krištáľ draselno-olovnatý); dnešný termín *krištáľové sklo* vyhradený pre sklo s minimálnym obsahom 24% oxidu olovnatého

Täubl: číry, vodojasný, najčistejší kryštalovaný *kremeň*; náleziská: Alpy, Brazília, Madagaskar; u nás sa vyskytujú krištále najčastejšie ako výplň dutiniek v melafýre (tmavá vyvretá hornina), najmä v *Podkrkonoší*; odrodou krištáľu (alebo skôr odrodou *kremeňa*) je aj *marmarošský diamant* z nálezísk v *Rumunsku* a *Maďarsku*; dymovo hnedou odrodou krištáľu je *záhneda*, tmavo medovo žltou odrodou je *madeirský topás*

Biedermann: dokonale narastené kryštály *drahých kameňov* ako napr. krištáľ, reprezentovali v *stredoveku* dokonalú *cnosť*; kresťanská *ikonografia* predstavovala krištáľ ako symbol *Panny Márie*, pretože kameň sám nesvetielkuje, ale leskne sa, keď naň dopadne lúč „božského svetla“; pozri *atribúty, symboly, alegórie a prirovnania*

Krištáľ

krištáľ český - *české sklo* zo 17.st. v hrubostennom variante, zdobené rezbou, neskoršie v tenkostennom variante; v 2.pol.19.st. chemicky farbené zlatom (sklo rubínové), striebrom (sklo topásové, žlté), uránom (sklo zelené), kobaltom (sklo modré), kosteným popolom (sklo mliečne, porcelánové), hialithom (sklo čierne), lithialinom (sklo mramorované), ďalej sklo lisované, amalgamované, vrstvené a maľované; pozri *sklo*

http://www.vitraz.org/zajim2.htm

krištáľová guľa - krištáľová guľa, tiež známa pod lat. názvom ako *orbuculum*, je krištáľová alebo prosto sklená guľa, ktorá súčasne slúži ako veštecký predmet; všeobecne je spájaná s jasnovidectvom a veštením budúcnosti; prvé používanie veštecke gule je pripisované keltským druidom, ktorí hľadali budúcnosť a znamenia z *berylovej* guľôčky; v 1.st. Plínius starší popisuje použitie krištáľovej gule jasnovidcami; nazýva ju „crystallum Orbis“; neskôr v stredovekej latinčine je krištáľová guľa nazývaná ako orbuculum; do 5.st. bola rozšírená v rámci *Rímskej ríše* a bola odsúdená ranne stredovekou kresťanskou cirkvou ako kacírska; krištáľovú guľu často používal doktor John Dee

(✞1608/1609), známy britský matematik, astronóm, astrológ, geograf a poradca kráľovnej Alžbety I., ktorý sa počas svojho života venoval alchýmii, prorokovaniu a hermetickej filozofii; vo viktoriánskej dobe sa krištáľová guľa stala populárnou zábavou a hlásalo sa, že najlepšie funguje, keď je Slnko vo svojej najsevernejšej deklinácii; bezprostredne pred objavením „videnia“ sa údajne guľa zvnútra zahmlieva; niektorí tvrdia, že v skutočnosti nie sú vidieť v krištáľovej guli obrazy, ale skôr beztvaré vnútro krištáľu uľahčuje sústredenie a odstraňuje rozptyľovanie pri rozmýšľaní a meditácii

https://en.wikipedia.org/wiki/Crystal_ball

J. W. Waterhouse: Krištáľová guľa (1902)

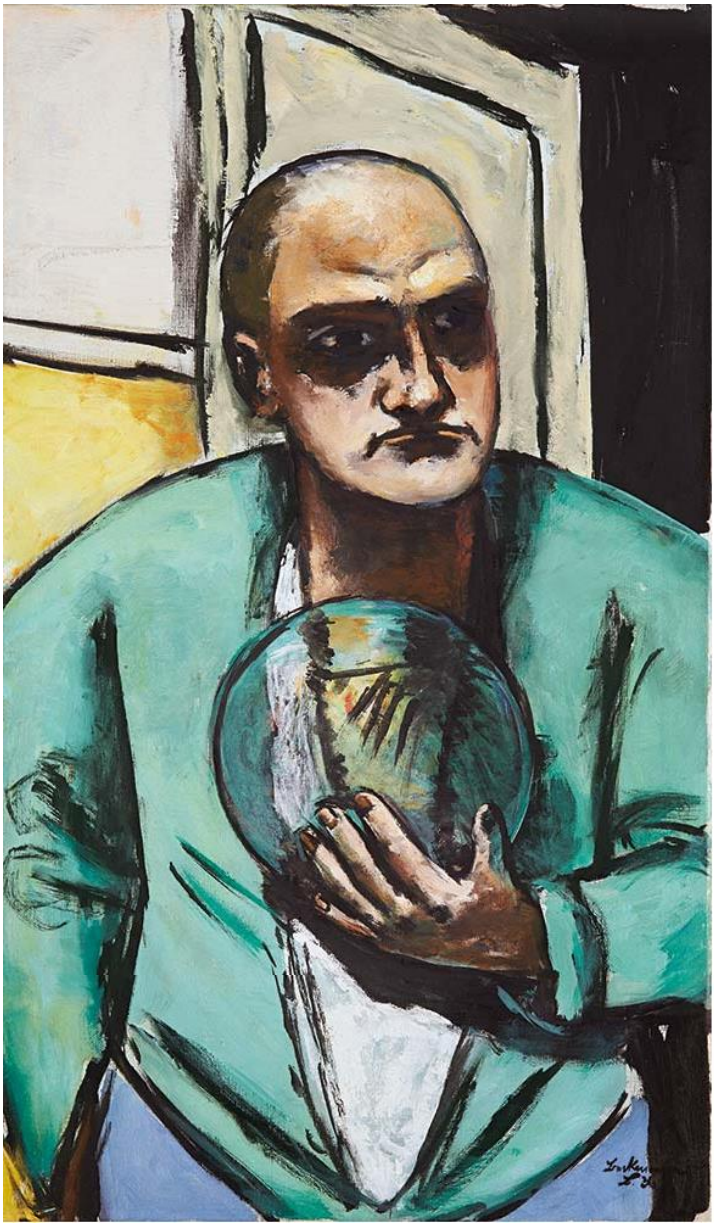

M. Beckmann: Autoportrét s krištáľovou guľou (1922)

„krištáľová noc“ - www: „krištáľová noc“ ako dejinná udalosť: z 9. na 10. novembra 1938 bol na podnet Josefa Goebbelsa zorganizovaný antisemitský *pogrom*; zámienkou bol atentát židovského občana na nemeckého radcu v Paríži; príslušníci SA (úderného ozbrojeného oddielu NSDAP) a SS (ochranného ozbrojeného oddielu NSDAP) pod vedením Hermanna Göringa zaútočili (bez uniforiem, v civilnom oblečení) na židovské obchody, byty, synagógy, školy atď.; budovy vykradli a zdemolovali, niekoľko desiatok ľudí zabili a tisícky Židov odvliekli do koncentračného tábora; pomenovanie tejto noci ako krištáľová bolo u fašistických pohlavárov pravdepodobne spojené s predstavou „očistenia“; bol to začiatok ďalších brutálnych protižidovských opatrení; pozri *antisemitizmus, holokaust*

https://en.wikipedia.org/wiki/Kristallnacht

krištáľové sklo - ***sklo krištáľové***

krištáľová živica - hmota zložená z dvoch rôznych častí. Živica je po vytvrdnutí úplne pevná a priehľadná. Po zaschnutí je celistvá a imituje sklenenú pastu; Na výrobu zalievaných šperkov odporúčame používať krištálovú živicu značky Gedeo. Táto živica je po odliatí číra a nemá po vytvrdnutí žltý nádych ako epoxidové živice. Žlté zafarbenie sa neobjavuje ani po dlhom čase a odliate šperky sú aj po rokoch pekné, priehľadné a vidno obrázky alebo predmety, ktoré sú v živici zaliate. Živica

na šperky je bez zápachu a je vysokolesklá. Bežne sa predáva v 150 ml, 300 ml a 750 ml balení. Krištáľovou živicou možno zalievať grafické motívy do kovových lôžok, ale taktiež aj polymérové hmoty ako je fimo, glitre a trblietavé prášky, koráliky alebo sušené kvietky. Zaliať živicou sa dá napríklad aj drevená krabička, ktorá sa vopred vyzdobí decoupage (servítkovou) technikou a krištálovú živicu použijete ako lak. Práca s krištáľovou živicou je veľmi jednoduchá – balenie obsahuje podrobný návod ako s ňou pracovať. Živica sa vymiešava – zmiešaním prvej zložky (živice) a druhej (tvrdidla) v pomere 2:1. Aj keď živica nemá žiaden zápach odporúča sa pracovať s ňou vo vetranej miestnosti, mať vždy ochranné rukavice a prípadne aj rúško na tvár. Tieto zásady je potrebné dodržiavať. Práca s krištáľovou živicou sa určite neodporúča tehotným ženám a ani deťom. Ak sa vám živica dostane na pokožku, určite sa nesnažte odstrániť ju vodou. Pod vodou si živicu iba nepríjemne rozotriete po rukách. Živicu z pokožky jednoducho odstránite pomocou papierovej servítky alebo utierky. Krištáľová živica sa mieša zásadne v plastových nádobách. Na miešanie sa používajú malé plastové lyžičky alebo drevené špachtle, ktoré sú priložené v každom balení. Na zalievanie do lôžka sa používajú grafické motívy a najvhodnejšia je krištálová živica priehľadná aby bolo vidno obrázok vytlačený na motívy. Okrem priesvitnej živice nájdete aj farebnú verziu živicu – jantár, jaspis, rubis. Farebná živica imituje drahé kamene a je po vytuhnutí farebná ale zároveň priehľadná ako farebné sklo.

https://www.sperkovo.sk/kristalova-zivica-tipy-triky-a-navody-na-vyrobu-sperkov/

Krištof - gréc. χριςτοφοροσ/Christoforos – „nosič Krista“; lat. *Christophorus*; kresťanský svätec, jeden zo *štrnástich pomocníkov v núdzi*; v gréčtine zobrazovaný s *Ježiškom* na ramenách; 1969 odstránený pre svoju nejasnú historickosť zo všeobecne platného katolíckeho cirkevného *kalendára* (pozri *kalendár kresťanský*); *Tridentský koncil* v 16.st. sa neúspešne pokúsil skončiť s jeho uctievaním; vo výtvarnom umení takmer vždy zobrazovaný v tom istom výjave: nesie cez rieku na ramenách *Jezuliatko*; v *Zlatej legende* zobrazovaný ako *Kanaánec* obrovskej postavy, ktorý hľadal najmocnejšieho panovníka, aby sa dal do jeho služieb; opustil ho, keď zistil, že sa kráľ bojí *diabla*; rovnako opustil diabla, keď ho videl triasť sa pred *krížom*; nakoniec Krištof slúžil *Kristovi* a na radu *pustovníka* prenášal chudých a slabých cez rieku, jednej noci prenášal dieťa, ktoré sa mu javilo stále ťažšie a nakoniec mu vyjavilo, že je Ježiš a že preto niesol na svojich ramenách ťarchu celého sveta; pri jeho mučeníckej smrti sa štyridsiatim lučištníkom ho nepodarilo zasiahnuť (šípy sa vychyľovali zo svojej dráhy); nakoniec bol *sťatý*; zobrazovaný zvyčajne s fúzami a jeho palicu tvorí *palma* s trsom datlí (Jezuliatko mu poradilo zapichnúť mu do zeme palicu, ktorá na druhý deň vykvitla a vydala plody); vo východných cirkvách Krištof zobrazovaný aj so *psou* hlavou (> opisom namiesto cananeus vzniklo canineus – „psí“; pozri *Christophorus Kynokephalus*); keď sa brodí cez rieku, vidno pustovníka na druhej strane s lucernou vedľa *kaplnky*; pre svoje rozmery Krištof zobrazovaný často na vonkajších stenách budov; dlhý čas *patrónom* cestujúcich; menej často jedna s postáv na *stĺpe morovom*; pozri *Jezuliatko* (Heinz-Mohr); *kresťanskí svätci*

-sv. Krištof je známy tým, že preniesol Krista cez divú rieku, a preto je patrónom všetkých pútnikov; na byzantských ikonách býva zobrazený s psou hlavou; podľa niektorých prameňov sa narodil v severnej Afrike v oblasti dnešnej Líbye; pokrstil ho *apoštol Peter* a pre svoju vieru bol umučený; pretože pochádzal z miest, ktoré vtedy Gréci a Rimania označovali ako krajinu kanibalov a ľudí s psími hlavami, býva vo východnej ikonografii zobrazovaný so psou hlavou; táto legenda zo severnej Afriky je považovaná za pôvodnú; výrazom „ľudia s psími hlavami“ boli myslení tunajší *paviáni*

Ohler: v *stredoveku* boli podobizne sv. Krištofa umiestňované na dobre viditeľné miesta v kostoloch, hradoch, na mosty apod., lebo sa verilo, že svätec si vyprosil od Boha zázračnú moc ochraňovať človeka od náhlej a „zlej“ smrti (*čierna smrť*)

http://cs.wikipedia.org/wiki/Svat%C3%BD_Kry%C5%A1tof
http://www.flickr.com/photos/28433765@N07/8732421444/in/photostream/
http://www.flickr.com/photos/28433765@N07/8602818999/in/photostream/

https://www.google.sk/search?q=Heinrich+Vogtherr&espv=2&biw=1845&bih=995&tbm=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ved=0ahUKEwjX-e-hl_rOAhUDbxQKHVj6A2EQsAQIGQ#tbm=isch&tbs=rimg%3ACVwkn7j1Vk71Ijhw2R6u39MpqI2PeZbLE2cyvAVRyYqJp7VQHcZZK3WDhrUHEAhPfHx32lr6tDrMeHZZRDe3EXlpkCoSCXDZHq7f0ymoERcx0ZBun4eFKhIJjY95lssTZzIRZ0t3KOO7N_1AqEgm8BVHJiomntREpmsQO

MBD83CoSCVAdxlkrdYOGERs_1qfw9iCJBKhIJtQcQCE98fHcRJ1AdkCG1-rEqEgnaWvq0Osx4dhEhlcsEjq9VeSoSCVlEN7cReWmQEfTv-oVOkbca&q=Heinrich%20Vogtherr&imgrc=ARIEqjaqgUuzWM%3A

Sv. Krištof (Modlitba k Panne Márii, 2.pol. 13.st.)

Anonym: Sv. Krištof (tlač puncová, 15.st.)

Sv. Krištof (doskotlač z paleolitu, Buxheim, 1423)

Sv. Krištof (kolorovaná doskotlač z paleolitu, Buxheim, 1423)

D. Bramante: Sv. Krištof (strieborná ceruza na sivom papieri, 1490)

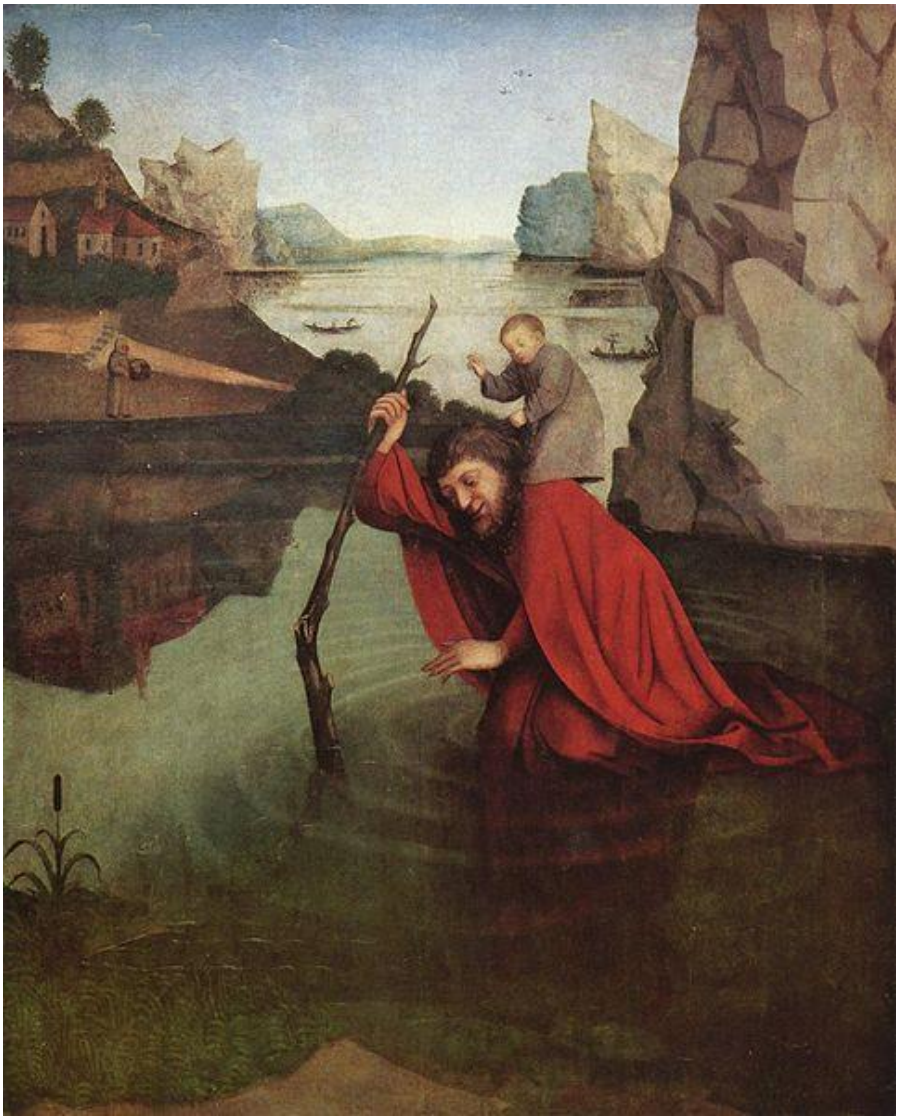

K. Witz: Sv. Krištof (1435)

M. Wolgemut, W. Pleydenwurff, H. Schedel: Sv. Krištof (Norimberská kronika, 1440-1514)

J. Mostaert: Krištof (1.pol.16.st.)

A. Dürer: Sv. Krištof s tvárou odvrátenou doprava (medirytina, 1521)

A. Dürer: Sv. Krištof s tvárou odvrátenou doľava (medirytina, 1521)

A. Dürer: Sv. Krištof s letiacimi vtákmi (drevoryt, 1505)

H. Vogtherr st.: Sv. Krištof (drevoryt, 16.st.)

J. Patinir: Sv. Krištof nesúci Ježiška (16.st.)

H. met de Bles: Krajina so sv. Krištofom (detail, 1535-1545)

B. Strozzi: Sv. Krištof (17.st.)
D. Bouts: Sv. Krištof (bočné krídlo triptychu Perla Brabantu)

Tizian: Sv. Krištof (16.st.)

Neznámy autor podľa H. Boscha: Sv. Krištof (16.st.)

O. Gentileschi: Sv. Krištof (1620)

Guercino: Sv. Krištof s Ježiškom (17.st.)

J. Martínez Montañez: Sv. Krištof (17.st.)

J. A. Fridrich: Sv. Krištof (rytina, 1725-1775)

A. Bröms: Sv. Krištof prenáša Ježiša (1.pol.20.st.)

kritický realizmus - ***realizmus kritický***

kritika - z gréc. kritikos – „posudzovateľ"; pozri *moralita, jurodiví/blázni v Kristu*

kritika biblistická - vedná disciplína *biblistiky;* cieľom nižšej biblistickej kritiky je rekonštrukcia autentického textu a odhaľovanie omylov prepisovačov a prekladateľov; vyššia biblistická kritika sa zaoberá hlbším, lingvistickým, historickým a i. porovnávaním, ktoré má za cieľ aj stanovenie čo najpresnejšieho obdobia vzniku biblických textov; priekopníkmi sú David Fridrich Strauss (✞1894), Ernest Renan (✞1892), Julius Wellhausen (✞1918); biblistická kritika uznaná za povolenú vednú disciplínu roku 1943 *pápežom* Piusom XII.; jedným z najzaujímavejších predmetov skúmania v 20.storočí sú *Kumránske zvitky*; pozri *Eva, Adam, potopa sveta, babylonská veža, Jákobov rebrík, jablko poznania, Betlehem, Harmagedon, Pieseň piesní, Tobiáš, Vianoce, Vraždenie nemluvniat*; *Ján z Gamaly* (www)

kritika štýlová/slohová - objasňuje vznik, rozvoj, obmenu a zánik *tvaroslovných* prvkov, poznanie časového priebehu zmien tvaroslovných prvkov, poznanie územného šírenia prvkov; na slohovej kritike podstatne závisí datovanie, určenie pôvodu, *autorstvo*; využíva najmä porovnávaciu metódu; pozri *morfológia, kritika výtvarného umenia*, *dejepis umenia/Kunsthistoria, výtvarné umenie*; *padelok*

kritika umelecká - ***umelecká kritika***

kritika výtvarného umenia/kritika výtvarná - z gréc. krinein – „rozlišovať", kritikos – „posudzovateľ"; historicky a osobne podmienený literárny výklad a hodnotenie súčasných aj minulých diel z hľadiska súčasnosti; prihliada k procesom, ktoré tvoria súčasť diel, k javom, ktoré s nimi súvisia (sociálne, politické, *etické*); kritika spätá s tvorbou (vlastným predmetom odboru) a s dobovou spoločenskou praxou (kritika obidvoje odráža aj spätne ovplyvňuje); vytvára spojnicu medzi tvorcom a vnímateľom a vytvára vo výtvarnom povedomí meradla hodnôt; literárna forma výtvarnej kritiky má väčší záber; časom sa oddelila od kritického a umeleckej eseje a vyvinula sa až do podoby špeciálnej problémovej štúdie (franc. a angl. tradícia), alebo do užšej formy ako literárny útvar, ktorý sprostredkováva iba hodnotenie diela (nem. tradícia); výtvarná kritika vo voľnom zmysle slova znamená každý názor, ktorý posudzuje a hodnotí (ústnym prejavom, protestným gestom: stiahnutie diela z výstavy apod.; pozri *Salón odmietnutých, „úpadkové umenie", sorela*) dôležitá je miera kritického odstupu, ktorý je podmienkou, aby sa kritika nestala iba obranou určitých hodnôt (módnych vĺn); kritika môže byť laická (v období sovietskeho stalinizmu a *nacizmu* riadená politikmi) aj odborná (do rôznej hĺbky poučená *dejepisom umenia*, teóriou umenia, *estetikou*, spoločenskými vedami, *znalectvom* apod.); skutočná tvorivosť

výtvarnej kritiky zahrnuje aj schopnosť rozpoznávať vývojovo živé javy; výtvarná kritika známa už v *antike*, ale k jej vyhraneniu dochádzalo až v *renesancii* (pozri *znalectvo*; *P. Aretino*); plno rozvinutá v l8.storočí (*D. Diderot*; kritiky *Salónov* v rokoch 1759-1781) ako dôsledok začlenenia umeleckého diela (v meštianskej spoločnosti vznikajúceho pre neznámeho kupca) do voľného umeleckého trhu, ktorý podliehal ponuke a dopytu, ktoré mohli výtvarná kritika ovplyvňovať; ustálila sa literárna forma výtvarnej kritiky v časopisoch a novinách (*recenzie*, *referáty*, štúdie, kritický a umelecký esej); pozri *gýč*, *morfológia, tvaroslovie*, *štýlová/slohová kritika*, *multioriginál*, *insitné umenie*, *nová predmetnosť*; *padelok*; *poussinisti*, *Parížska škola 2, pop-art*; *ashan schol; periodizácia*

G. von Max: Súd opíc nad umením (1889)

Kriváň - pozri *J. Augusta; Slovensko*

http://sk.wikipedia.org/wiki/Kriv%C3%A1%C5%88_%28vrch_v_Tatr%C3%A1ch%29

J. Augusta: Kriváň v hmlách (1912)

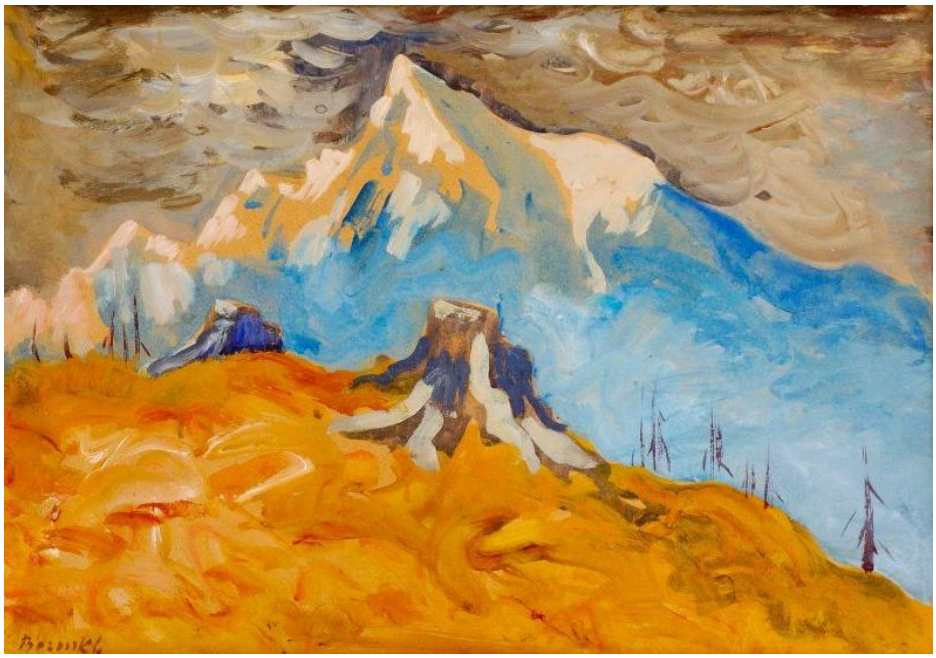

M. Bazovský: Pohľad na Kriváň (1940)

krivka - *čiara/línia* (zvyčajne súvislá); v *matematike* základný pojem, názorne predstavovaný pohybujúcim sa *bodom*; krivky rozlišované rovinné (pozri *napr. elipsa, kružnica*), priestorové apod.; vo výtvarnom umení (pozri *línia*): v niektorých výtvarných názoroch prevažoval význam krivky (*barok, rokoko, secesia, futurizmus*), v iných význam *priamky* (*konštruktivizmus, skupina de Stjil, Bauhaus)*; pozri *symboly grafické, symboly geometrické*; *abstraktné umenie*; *silokrivka; bod*

krivka dymová - charakteristický abstraktný ornament *secesie*, objavuje sa alebo v základnej dymovej podobe alebo premenená do štylizovaných stvolov a dlhých listov rastlín; pozri *ornament; dym*

Krivoš Rudolf - (✝1933); je slovenský akademický maliar; pozri *technika kombinovaná, geometrizácia tvaru, slovenskí maliari*

http://sk.wikipedia.org/wiki/Rudolf_Krivo%C5%A1
http://www.inba.sk/vismo/dokumenty2.asp?id_org=600185&id=2787
http://www.webumenia.sk/dielo/SVK:SNG.K_8258

https://www.google.sk/search?q=Krivo%C5%A1+Rudolf&espv=2&biw=1852&bih=995&tbm=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ei=W5d2VZCEE8HWUYKmgbgF&ved=0CCsQsAQ

http://webumenia.sk/web/guest/search/-/results/orderBy=AUTHOR&page=1&items=28&query=au:%22Rudolf%20Krivo%C5%A1%22&layout=gridLayout&images=true&searchFor=data

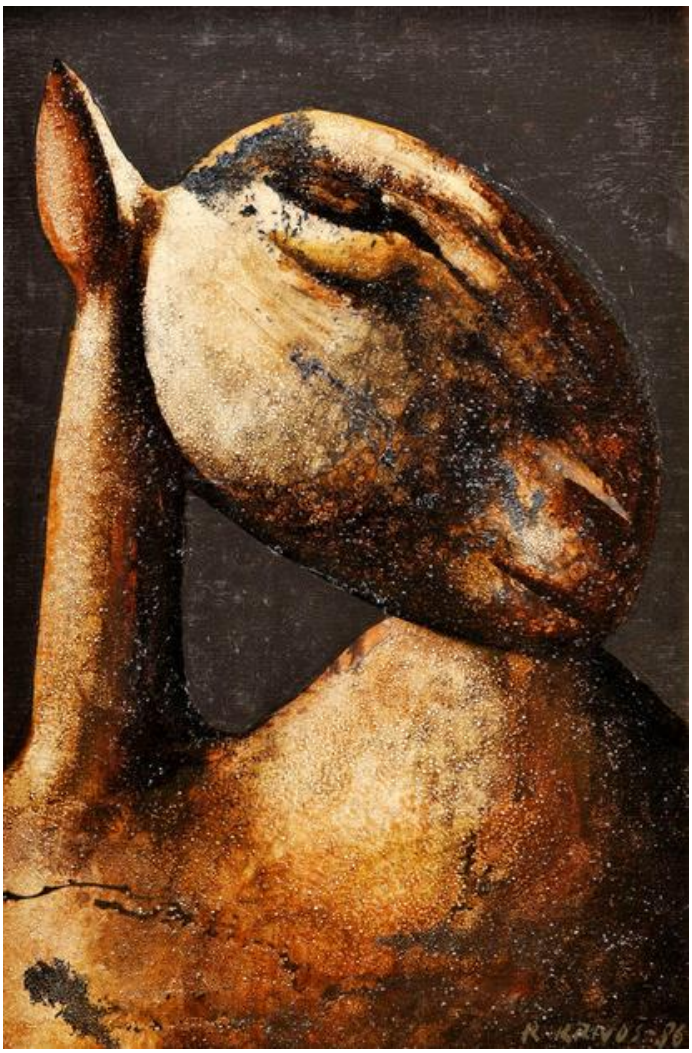

R. Krivoš: Ovca V (1986)

R. Krivoš: Ovce II (2005)

R. Krivoš: Evakuanti (1975)

R. Krivoš: Bača s ovcou (1981)

R. Krivoš: Dojčenie

R. Krivoš: Kosci

R. Krivoš: Ľudia s býkom

R. Krivoš: Dve horizontálne figúry (1966)

R. Krivoš: Krajina od Gemera

R. Krivoš: Okno (kombinovaná technika, 1969)

krizma - lat. chrisom; čes. *křižmo*; posvätná masť z *olivového oleja* s prísadou *balzamu* a korenia; používaná na *svätenie* pri *krste*, kňazskom posvätení, *poslednom pomazaní* a ďalších ceremóniách; pozri *birmovka; olearium/chrismale/ampule*; *mágia*